

191.82
1241

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES
STACKS
AUG 8 1977

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

XXI/4—5

БЕОГРАД
1975

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXI (нова серија)

Св. 4—5

САДРЖАЈ

Стилистичка схватања Александра Белића (уз петнаестогодишњицу смрти нашег великог научника) (БЕРИСЛАВ М. НИКОЛИЋ)	203—214
Три старе именице које нису то (РАДОСАВ БОШКОВИЋ)	215—222
Граница слога и неке појаве у вези са њом (АСИМ ПЕЦО)	223—229
Прилог проучавању Ђура Даничића као акцентолога (БЕРИСЛАВ М. НИКОЛИЋ)	230—232
Приступ обради падежних синтагми у средњој школи (свршетак) (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК)	233—239
Писање арапских речи у српскохрватском језику (ДАРКО ТАНАСКОВИЋ)	240—254
Прилози и дискусија:	
(1) Замена арапских гласова у традиционалним српскохрватским арабизмима (НИКОЛА РОДИЋ)	254—261
(2) Транскрипција арапских имена у светлу наше правописне и језичке норме (МИТАР ПЕШИКАН)	261—266
(3) Неколико примера транскрипције арапских имена (ДАРКО ТАНАСКОВИЋ)	266—267
Текућа питања језичке културе	
(1) О етнику <i>Косовац</i> и <i>Косовар</i> (НИКОЛА РОДИЋ)	268—269
(2) Род именице <i>миџо</i> (МИЛИЦА ВУЈАНИЋ)	269—270
(3) О употреби двају глагола: 1. користити (се); 2. захвалити (се) (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК)	270—274
Хроника	
(1) Савјетовање у Сарајеву о раду на пројекту „Школска терминологија“ (МЕВЛИДА КАРАЦА-ГАРИЋ)	275—276
(2) Пети међународни састанак слависта у Вукове дане (ЈБИЉАНА ЈУХАС)	276—278
(3) Прва југословенска ономастичка конференција (ЗВЕЗДАНА ПАВЛОВИЋ)	278—279
Спомени	
Трајни лингвистички значај Симоновићеве термилошке грађе (In memoriam аутору „Ботаничког речника“) (МИТАР ПЕШИКАН)	280—281
Регистар	282—287

О ЕТНИКУ КОСОВАЦ И КОСОВАР

Недавно смо имали прилике чути у информативним емисијама Радио-телевизије Београд приликом посете Председника Републике САП Косову облик етника *Косовар* за становнике САП Косово. Облик *Косовари* (ном. пл.) поновљен је више пута док облик *Косовци* (ном. пл. од *Косовац*) у поменутим емисијама није био поменут. Етник *Косовар* (*Косовари*) од топонима *Косово* није у духу српскохрватског језика и необичан је нашем језичком осећању. Наиме, познато је да се у српскохрватском језику имена становника (етници) граде најчешће помоћу суфикса *-ац* (<-*ы*) за м. р. и *-ка* или *-ица* за ж. р. (cf. P. Skok, *Tvorba imena stanovnika od imena naselja i oblasti*, *Jezik* II/3, стр. 65, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, књ. I, s. -*ac*). Према томе, облик етника, имена становника ове наше покрајине, био би по свим правилима и законима српскохрватског језика једино исправан облик *Косовац* (ном. пл. *Косовци*), као *Ваљево* — *Ваљевац*, *Јањево* — *Јањевац* и сл. Такав облик бележе сви наши речници, од Вукова Рјечника, преко Броз-Ивековићева Рјечника, Рјечника ЈАЗУ па до великог Речника САНУ. У Речнику косовско-метохиског дијалекта Глише Елезовића (СДЗВ IV, Београд, 1932) с. *Косово* такође се налази облик етника на *-ац* (*Косовци*) од топонима *Косово*. У језичком осећању становника Косова чији је матерњи језик српскохрватски присутан је једино облик на *-ац*, дакле *Косовац*. Тај сам облик и сам у свом језичком осећању понео и једино чуо код представника српскохрватског језичког осећања.

Што се тиче облика етника на суфикс *-ар* у нашем језику познато је да је заступљен у ограниченим случајевима. О суфиксу *-ар* П. Скок каже да је то стари позајмљени суфикс у нашем језику за творбу етника добијен од латинског *-arius*. П. Скок у поменутом раду и свом Рјечнику наводи само ове примере: „*Prjekar* m., „stanovnik dijela Dubrovnika“, prema f. *Prjekar̄ka*, *P̄ntar* (od *P̄nat*, gen. *Punta*, od *pons*, *pontis* „most“), *P̄ntar̄ka*“ (cf. *Jezik* II/3, стр. 67. и *Rječnik*, књ. I, s. -*ar*). И у нашем случају суфикс *-ар* је страног порекла. Облик *Косовар* је албански етник од *Kosovë* — *Kosovo* (cf. *Fjalor serbokroatisht shqip, Prishtinë* 1974, s. *Kosovac*). Према томе, облик *Косовар* је албански назив за становнике Косова. Колико се тај облик, тј. *Косовар*, шири и на представнике српскохрватског језичког осећања на Косову, није нам познато. Природно је да до тога и дође кад знамо да су на Косову у употреби три језика: албански, српскохрватски и турски, и да међу њима долази до међусобних утицаја. Тако

је било, тако јесте и тако ће бити, и не само на језичком плану. Међутим, треба, оставити будућности који ће облик превагнути, *Косовац* или *Косовар*, али што се тиче данашњег језичког стања једино је исправан облик *Косовац* за све представнике српскохрватског језичког осећања, а нарочито у средствима јавног информисања, која у великој мери утичу и на језик широких народних маса, у позитивном или негативном смислу. Најчешће правило што се тиче употребе етника, ктетика и сл. јесте да се употребљавају они облици које говори и употребљава народ, који су дубоко укореењени у народној свести. У нашем случају сасвим је исправан језички и један и други облик етника, и *Косовац* и *Косовар*, али један — (*Косовац*) одговара једном језичком осећању, српскохрватском, а други (*Косовар*), другом, албанском језичком осећању.

Напомињемо да је Д. Мршевић у Језичким поукама у Нашем језику XVIII/4—5, стр. 286. скренула пажњу да не треба употребљавати *Косовар(е)*, него *Косовац* (*Косовци*), одн. *Косовљанин* (*Косовљани*). Треба уз то напоменути да је облик *Косовљанин* (*Косовљани*), мада системски правилан, недовољно обичан.

Н. Рогоћ

РОД ИМЕНИЦЕ МИТО

Познати руски слависта и сербкroatиста В. П. Гудков обратио се редакцији часописа скрећући пажњу на један случај одступања од нормалног граматичког рода. Наиме, он је у једном броју „Политике“ запазио да се именица *мишо* употребљава у мушком роду. Он је тачно уочио да то није у складу са општим правилом, по коме именице на -о могу бити мушког рода само ако су страног порекла (*аушо*, *кино* и сл. — овде се изузимају хипокористици типа *зело* и именице мушког рода типа *кошао*) и да таква појава код једне исконске словенске речи (каква је *мишо*) представља нешто принципијелно ново, према чему треба заузети нормативни став.

И доиста у „Политици“ од 29. јуна ове године, на страни петој, у прилогу Божидача Дикића „Подмићивање“ (у рубрици „Иза политичких кулиса“) именица *мишо* употребљена је доследно у мушком роду: „*Мишо је шакао из њрехрамбеној концерна . . . Блеков мишо . . . досезао [је] у грује земље . . . Кага је сазнао за шако замашан мишо.*“

Ова је именица, међутим, у нашем језику, као и у осталим словенским језицима (испоређи рус. *мыто*; буг. *мишо*; пољ. *myto*; чеш. *mýto*) позната само у средњем роду. Тако је с ознаком средњег рода забележена у свим постојећим речницима српскохрватскога језика: у Вуковом Српском рјечнику, у Ристић-Кангргином Српскохрватско-немачком речнику, у Дејановићевом Хрватско-српско-француском рјечнику, у Бенешевом Хрватско-пољском рјечнику, у Рјечнику Југославенске академије знаности и умјетности и другим речницима.

У богатој грађи која служи за израду великог Речника српскохрватског књижевног и народног језика (Речника САНУ), као и у заједничкој